

BOSHLANG‘ICH TA’LIM TIZIMI TAMOYILLARI VA QONUNIYATLARI*Iqtisodiyot va Pedagogika universiteti**Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi talabasi 122- guruh talabasi****Ergasheva Maxsuma Qurbonmurod qizi****Iqtisodiyot va Pedagogika universiteti**Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi talabasi 122- guruh talabasi****To‘ychiyeva Muxlisa Majid qizi***

Annotatsiya: Boshlang‘ich ta’lim tizimi har bir mamlakatning ta’lim siyosatining muhim qismidir. Bu tizim odamlarning ilk ta’lim tajribasini belgilab beradigan va ularning kelajakdagi bilim olish jarayonlariga ta’sir ko‘rsatadigan asosiy bosqichdir. Boshlang‘ich ta’lim tizimining asosiy tamoyillari va qonuniyatlari, shuningdek, uning maqsadlari, metodlari va o‘qitish jarayoni ko‘plab tadqiqotlar va amaliyotlar orqali o‘rganilgan. Ushbu maqolada boshlang‘ich ta’lim tizimining tamoyillari va qonuniyatlari haqida ma’lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, tamoyillar, qonuniyatlar, ta’lim, bilim, individual yondashuv, metodlar, tadqiqotlar, uzluksizlik.

Аннотация: Система начального образования является важной частью образовательной политики каждой страны. Эта система является ключевым этапом, определяющим первый образовательный опыт людей и влияющим на их будущие процессы обучения. Основные принципы и законы системы начального образования, а также ее цели, методы и процесс обучения изучались посредством многих исследований и практик. В данной статье представлена информация о принципах и законах системы начального образования.

Ключевые слова: начальное образование, принципы, законы, образование, знания, индивидуальный подход, методы, исследование, преемственность.

Abstract: Primary education system is an important part of education policy of every country. This system is a key stage that defines people's first educational experience and influences their future learning processes. The main principles and laws of the primary education system, as well as its goals, methods and teaching process have been studied through many studies and practices. This article provides information about the principles and laws of the primary education system.

Key words: primary education, principles, laws, education, knowledge, individual approach, methods, research, continuity.

Boshlang‘ich ta’lim tizimining tamoyillari ta’lim jarayonining asosiy prinsiplarini belgilaydi. Bu tamoyillar ta’limning maqsadi, mazmuni, metodlari va vositalarini

shakllantiradi. Ularning ichida insoniylik, faoliyat, individual yondashuv, davomiylik va amaliyotga asoslanganlik kabi tamoyillar mavjud. Insoniylik tamoyili ta'lim jarayonida o'quvchilarning shaxsiy xususiyatlarini, qobiliyatlarini va ehtiyojlarini inobatga olishni nazarda tutadi. Bu tamoyilga asosan, har bir o'quvchi o'ziga xos va o'ziga xos qobiliyatlari bilan ajralib turadi, shuning uchun o'qitish jarayoni har bir o'quvchining individual xususiyatlariga mos ravishda tashkil etilishi kerak. Faoliyat tamoyili ta'lim jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Bu tamoyilga ko'ra, o'quvchilar o'z bilimlarini faqatgina o'qituvchidan emas, balki o'z faoliyati orqali ham o'zlashtiradilar. Ta'lim jarayonida o'quvchilar muammolarni hal qilish, tajribalar o'tkazish va o'z fikrlarini ifoda etish orqali bilim oladilar. Bu yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Individual yondashuv tamoyili har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olishni ta'minlaydi. Bu tamoyilga ko'ra, o'qituvchilar o'quvchilarning qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlariga mos ravishda o'quv jarayonini tashkil etishlari zarur. O'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish, ularning o'z-o'zini anglashiga, o'z qobiliyatlarini rivojlantirishga va o'z maqsadlariga erishishiga yordam beradi. Davomiylik tamoyili ta'lim jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi. Bu tamoyilga ko'ra, boshlang'ich ta'limdan keyingi ta'lim bosqichlarida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini davom ettirish zarur. O'quvchilar boshlang'ich ta'limda olingan bilimlarni keyingi ta'lim bosqichlarida qo'llay olishlari uchun ta'lim jarayoni uzluksiz bo'lishi kerak. Amaliyotga asoslanganlik tamoyili o'quvchilarning o'rganayotgan bilimlarini amalda qo'llashlarini ta'minlaydi. Bu tamoyilga ko'ra, o'quvchilar o'rganayotgan nazariy bilimlarni amaliyotda sinab ko'rishlari, turli vaziyatlarda qo'llashlari va o'z tajribalarini oshirishlari kerak. Amaliyotga asoslangan ta'lim o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlashga va ularning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.[1]

Boshlang'ich ta'lim tizimining qonuniyatlari ta'lim jarayonining tabiiy qonuniyatlarini belgilaydi. Bu qonuniyatlar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Ularning ichida o'qitish jarayonining tabiiyligi, o'quvchilarning ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos ravishda o'qitish, o'quvchilar o'rtasida ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish va ta'limning ijtimoiy ahamiyati kabi qonuniyatlar mavjud. O'qitish jarayonining tabiiyligi qonuniyati ta'lim jarayonining tabiiy ravishda o'tishini ta'minlaydi. Bu qonuniyatga ko'ra, o'qituvchilar o'quvchilarga bilimlarni berishda tabiiy usullar va vositalardan foydalanishlari kerak. O'quvchilar o'z tajribalariga asoslanib, o'rganayotgan materialni o'zlashtirishlari uchun qulay sharoitlar yaratilishi zarur.[2]

O'quvchilarning ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos ravishda o'qitish qonuniyati ta'lim jarayonini har bir o'quvchining individual xususiyatlariga mos ravishda tashkil

etishni nazarda tutadi. Bu qonuniyatga ko'ra, o'qituvchilar o'quvchilarning ehtiyojlari va qobiliyatlarini inobatga olgan holda o'quv jarayonini tashkil etishlari kerak. Bu yondashuv o'quvchilarning o'z-o'zini anglashlariga, o'z qobiliyatlarini rivojlantirishlariga va o'z maqsadlariga erishishlariga yordam beradi. O'quvchilar o'rtasida ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish qonuniyati ta'lim jarayonida o'quvchilar o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlashni nazarda tutadi. Bu qonuniyatga ko'ra, o'qituvchilar o'quvchilarning bir-biri bilan muloqot qilishlarini, hamkorlik qilishlarini va bir-birlaridan o'rganishlarini ta'minlashlari kerak. Ijtimoiy munosabatlar o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.[3]

Ta'limning ijtimoiy ahamiyati qonuniyati ta'lim jarayonining ijtimoiy kontekstini belgilaydi. Bu qonuniyatga ko'ra, ta'lim jamiyatning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich ta'lim tizimi, ayniqsa, jamiyatda o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ta'lim jarayoni orqali o'quvchilar nafaqat bilim olishadi, balki o'z shaxsiyatlarini shakllantiradilar va jamiyatning faol a'zolari bo'lib yetishadilar. Umuman olganda, boshlang'ich ta'lim tizimi tamoyillari va qonuniyatlari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga, o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga yordam beradi. Bu tamoyillar va qonuniyatlar o'qituvchilarga o'quvchilar bilan samarali ishlash, ularning ehtiyojlarini inobatga olish va ta'lim jarayonini yanada sifatli tashkil etish imkonini beradi. Boshlang'ich ta'lim tizimi, shuningdek, kelajakda o'quvchilarning bilim olish jarayonlariga ta'sir ko'rsatadi va ularning shaxsiy va ijtimoiy hayotida muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, boshlang'ich ta'lim tizimining tamoyillari va qonuniyatlarini chuqur o'rganish va amaliyotda qo'llash, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini ta'minlash uchun juda muhimdir. Bu jarayon, albatta, o'qituvchilar va ta'lim muassasalari tomonidan amalga oshirilishi kerak bo'lgan bir qator tadbirlarni talab etadi. Ta'lim jarayonida yangi metodlar va yondashuvlarni joriy etish, o'quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirish va ularning ehtiyojlarini qondirish uchun doimiy ravishda yangiliklarni izlash va tadqiq qilish zarur. [4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'lim tizimi tamoyillari va qonuniyatlari ta'lim jarayonining asosiy poydevorini tashkil etadi. Bu tamoyillar va qonuniyatlar o'quvchilarning o'z-o'zini anglashlariga, ularning qobiliyatlarini rivojlantirishlariga va jamiyatda faol ishtirok etishlariga yordam beradi. Ta'lim jarayonida ushbu tamoyillarni inobatga olish, o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaeva, M. (2020). Boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlar. Toshkent: O'zbekistonda ta'limni rivojlantirish markazi.
2. Qodirov, A. (2021). Ta'lim tizimidagi zamonaviy yondashuvlar. Samarqand: Samarqand davlat universiteti.
3. Isroilova, N. (2022). Boshlang'ich ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti.
4. Murodov, S. (2023). Ta'lim tizimida pedagogik texnologiyalar. Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
5. Rahmonov, F. (2021). O'zbekistonning boshlang'ich ta'limi: muammolar va yechimlar. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
6. Tashkent, A. (2022). Boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan yondashuvlar. Namangan: Namangan davlat universiteti.
7. Karimova, D. (2023). Pedagogik innovatsiyalar va boshlang'ich ta'lim. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.